

ТЕМА 5. ОБОРОТНІ ЗАСОБИ ПІДПРИЄМСТВА АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ

План

- 1. Економічна сутність та структура оборотних засобів.**
- 2. Джерела формування оборотних засобів.**
- 3. Показники руху та ефективності використання оборотних засобів.**

Матеріальною основою будь-якого виробництва є засоби виробництва, що складаються із засобів праці й предметів праці. І ті й інші беруть участь у створенні продукту. Однак у силу розходжень у характері функціонування в процесі виробництва й способі передачі вартості на створюваний продукт засоби праці здобувають економічну форму основних засобів, а предмети праці - оборотних активів.

У той же час в умовах існування товарно-грошових відносин матеріальні засоби підприємств виступають не тільки в натуральній, але й у вартісній формі.

Отже, оборотні фонди - це предмети праці в грошовій оцінці. До них відносять: сировина, матеріали, паливо, запасні частини, пальне, інші

матеріальні цінності, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів.

Основне призначення виробничих фондів полягає в забезпеченні планомірного й ритмічного процесу виробництва на підприємствах.

Крім виробничих оборотних фондів, кожне підприємство має частину активів, що перебуває в сфері обігу. Це готова продукція, кошти на рахунках у банку і у касі підприємства, кошти в розрахунках й ін. Ця частина активів у грошовій оцінці називається фондами обігу. Основне призначення фондів обігу складається в забезпеченні коштами планомірного процесу обігу на підприємствах.

Однак, незважаючи на деякі відмінності в призначенні оборотних фондів і фондів обігу, між ними існує тісний взаємозв'язок. Вони обслуговують єдиний процес відтворення й забезпечують його безперервність.

У той же час оборотні фонди й фонди обігу є складовими частинами оборотних активів, які відбивають розміщення їх по сферах відтворення в процесі руху. При цьому як ті, так й інші є самостійними економічними категоріями. Об'єктивно існуючою економічною категорією є й оборотні активи, які, обслуговуючи безперервність процесу виробництва, постійно

перебувають у русі, проходячи послідовно три стадії кругообігу - грошову, товарну й виробничу.

Звідси оборотні активи - це вартість, авансована в кругообіг виробничих оборотних фондів і фондів обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва й обігу.

В організації оборотних активів варто розрізняти їхній склад і структуру.

Під складом оборотних активів розуміють сукупність їх елементів.

Структура оборотних активів - це співвідношення між окремими елементами в їх загальному обсязі. У виробничій сфері найбільша питома вага в оборотних активах займають запаси.

Запаси - це активи, які перебувають у процесі виробництва з метою одержання продукту й подальшого його продажу. У господарській діяльності запаси підрозділяються на:

- сировину, основні й допоміжні матеріали, що комплектують вироби;
- незавершене виробництво;
- готову продукцію, зроблену на підприємстві й призначену для продажу;
- швидкозношувані предмети.

Склад і структура оборотних активів не є раз і назавжди постійною величиною. Вони змінюються залежно від зміни характеру виробничої діяльності підприємства, особливостей формування запасів і витрат.

Установлення на підприємствах необхідного складу й структури оборотних активів, визначення потреби в них і також джерел формування, контроль за схоронністю й ефективністю їх використання називається організацією оборотних активів.

Організація оборотних активів ґрунтується на наступних принципах:

- створення мінімального обсягу оборотних активів, що забезпечує безперервність процесу виробництва й обігу, а також ефективне їх використання;
- раціональне розміщення наявних оборотних активів по сферах виробничого процесу усередині підприємства;
- формування й поповнення оборотних активів за рахунок власних і позикових джерел залежно від обсягів виробництва;
- утворення фінансових резервів;

- контроль за ефективним використанням оборотних активів.

Класифікація оборотних активів:

1. залежно від участі в кругообігу:

- активи в сфері виробництва
- активи в сфері обігу.

Установлення оптимального співвідношення оборотних активів, що перебувають у цих сферах, сприяє більш ефективному їх використанню. У той же час, чим більше питома вага оборотних активів у сфері виробництва й менше в сфері обігу, тим ефективніше вони використовуються.

2. залежно від методів планування й регулювання;

- нормовані - це ті, по яких обчислюється норматив (виробничі запаси, готова продукція, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів)
- ненормовані - це такі, по яких норматив не обчислюється (кошти в касі й на рахунках у банках, кредиторська заборгованість).

3. залежно від джерел формування.

- власні засоби - це засоби підприємств, які потрібні для забезпечення нормального, безперебійного процесу виробництва й реалізації продукції. Вони постійно перебувають на підприємстві і термін користування ними не встановлюється.

- позикові засоби - це засоби, одержувані підприємствами у вигляді банківських кредитів для створення сезонних запасів матеріальних цінностей і покриття витрат виробництва. Вони видаються підприємствам на певний строк, після закінчення якого повинні бути повернуті банку.

- залучені засоби - це засоби, що не належать підприємству, однак у силу діючої системи розрахунків постійно перебувають у його обороті.

Порядок формування джерел утворення оборотних активів на підприємствах залежить від форми власності, що лежить в основі функціонування підприємства, специфіки в організаційній побудові підприємства й інших факторів.

Джерела формування власних оборотних активів на державних підприємствах визначаються керуючою організацією. Ними є кошти бюджету, кошти інших однотипних підприємств, централізовані засоби вищих органів керування.

На підприємствах, заснованих на колективній формі власності, на момент їх організації оборотні активи формуються за рахунок грошових і

матеріальних внесків засновників, безоплатних внесків інших підприємств і громадян.

У ході подальшої роботи підприємств поповнення їх оборотних активів може здійснюватися за рахунок власних фінансових ресурсів (прибутку), залучених, позикових й інших джерел (додаткових внесків засновників, дотацій з бюджетів, благодійних внесків юридичних і фізичних осіб й ін.).

Власні джерела, спрямовані на утворення оборотних активів на підприємствах, зараховуються в статутний фонд (статутний капітал).

Склад і структура джерел формування оборотних активів не є раз і назавжди постійною величиною. Вони залежать від стану економіки підприємств, особливостей формування запасів і витрат і можуть змінюватися в часі. Однак збільшення частки власних джерел і зниження частки кредитів банку в джерелах формування оборотних активів підвищує ефективність їх використання і рівень рентабельності підприємства. Тому встановлення економічно обґрунтованого співвідношення між власними й позиковими джерелами в формуванні оборотних активів є однією з найважливіших умов підвищення ефективності їх використання і рентабельності підприємства.

Нормування - це процес розрахунку тієї частини оборотних активів (запасів і витрат), що потрібно підприємству для забезпечення нормального, безперебійного процесу виробництва, реалізації продукції й розрахунків.

Основним завданням нормування є розробка в кожному підприємстві економічно обґрунтованих норм і нормативів власних оборотних активів, що забезпечують прискорення їх оборотності й найбільш ефективне використання матеріальних і фінансових ресурсів.

Нормування оборотних активів включає розробку й установа на кожному підприємстві спеціальних норм по окремих видах матеріальних цінностей, витрат виробництва й т.д. і розрахунок нормативу власних оборотних активів у грошовому вираженні на кінець року, кварталу.

Норма - це обчислювальна у встановленому порядку по кожному виду оборотних активів відносна або мінімальна їх величина, необхідна для розрахунку нормативу. По окремих видах оборотних активів вона розраховується в абсолютних величинах (гривнях, копійках), по інших - у відносних величинах (днях, відсотках).

Розроблені норми діють протягом декількох років і переглядаються при зміні технології виробництва, номенклатури випускає продукції, що, умов матеріально-технічного постачання й ін.

Норматив - це мінімальний розмір власних оборотних активів у грошовому вираженні, необхідний підприємству для забезпечення

нормального, безперебійного процесу виробництва, реалізації продукції й розрахунків.

Нормування оборотних активів здійснюється наступними методами:

- Метод прямого розрахунку полягає в тому, що спочатку визначаються відповідно до діючого порядку норми й нормативи по окремих елементах оборотних активів, а потім визначається сукупний норматив.

- При аналітичному методі виключається розрахунок нормативу по окремих елементах оборотних активів, а сукупний норматив на планований рік обчислюється виходячи з діючого нормативу цього року, скоректованого на зміну обсягу виробництва (обсягу товарної продукції) і розміру прискорення оборотності оборотних активів у планованому році.

- При коефіцієнтном методі розрахунок нормативу власних оборотних активів на планований рік виробляється виходячи з нормативу, що діяв у попередньому році, і розміру змін відповідних запасів і витрат у планованому році.

Використання того або іншого методу розрахунку нормативів власних оборотних активів залежить від часу функціонування й рівня економіки підприємств. При створенні підприємств, а також в умовах їхнього функціонування найбільше доцільно для розрахунку нормативів власних оборотних активів застосовувати метод прямого рахунку.

Норматив власних оборотних активів на сировину, основні матеріали й напівфабрикати визначається множенням вартості односторонньої їхньої витрати в планованому році на норму запасу в днях. У вигляді формули це може бути представлено так:

$$H = O * N \quad (7.1)$$

де H - норматив власних оборотних активів, грн.;

O - одностороння витрата сировини, матеріалів і напівфабрикатів, грн.;

N - норма оборотних активів, днів.

При цьому одностороння витрата сировини, матеріалів і напівфабрикатів визначається розподілом вартості їх річної (квартальної) витрати в планованому році на 360 (90) днів.

Норма оборотних активів по кожному виді або однорідній групі матеріалів ураховує час їхнього перебування в поточних, страхових, транспортних, технологічному запасах, а також час, необхідний для вивантаження, доставки, прийому й складування матеріалів.

Поточний запас - основний вид запасу сировини, матеріалів і напівфабрикатів. На розмір поточного запасу впливають:

- періодичність поставок матеріалів по договорах (цикл постачання);
- обсяг їх споживання у виробництві.

При поставках матеріалів за графіком і щоденним їхнім споживанням у виробництві рівними партіями середній інтервал між поставками, тобто цикл постачання, розраховується шляхом розподілу 360 днів на число планованих поставок. При місцевих поставках середній інтервал визначається шляхом розподілу оптимальної з погляду економічної доцільності партії матеріалів на їхнє середньоденне споживання.

Норма оборотних активів у поточному запасі приймається, як правило, у розмірі 50% середнього циклу постачання, що обумовлено поставкою матеріалів декількома постачальниками й у різний термін.

Страховий запас - другий по величині вид запасу, що визначає загальну норму. Страховий, або гарантійний, запас необхідний на кожному підприємстві для гарантії безперервності процесу виробництва у випадках порушення умов і строків поставок матеріалів контрагентами, транспортом або відвантаження некомплектних партій. Страховий запас створюється, як правило, у розмірі 50% поточного запасу, але може бути й менше цієї величини залежно від розташування постачальників й імовірності перебоїв у поставках.

Транспортний запас створюється у випадку перевищення строків вантажообігу в порівнянні зі строками документообігу.

Технологічний запас створюється в період підготовки матеріалів до виробництва, включаючи аналіз і лабораторні випробування. Цей запас враховується в тому випадку, якщо він не є частиною процесу виробництва. Наприклад, при підготовці до виробництва деяких видів сировини й матеріалів необхідно час на підсушування, розігрів, доведення до певних концентрацій і т.п.

Час на вивантаження, доставку, приймання й складування матеріалів, також приймається в розрахунок норми запасу сировини, основних матеріалів і покупних напівфабрикатів. Норми цього часу встановлюються по кожній операції на середній розмір поставки на підставі технологічних розрахунків або за допомогою хронометражу.

Додаванням обчислених по окремих операціях норм оборотних активів по відповідному виду сировини, матеріалів і напівфабрикатів одержують загальну норму.

Множенням загальної норми на вартість одноденних витрат відповідного виду цінностей визначають норматив.

Запаси палива на підприємствах створюються, як правило, у розмірі мінімальних залишків, з урахуванням зміни його споживання (витрати) у планованому році.

Норматив же по цьому виду цінностей визначається аналогічно нормативу по сировині, основним матеріалам і покупним напівфабрикатам.

Норматив власних оборотних активів на допоміжні матеріали визначається множенням норми запасу в днях на вартість одноденних їх витрат. При цьому норми по видах допоміжних матеріалів обчислюються в такому ж порядку, як і по основних матеріалах.

Норматив на запаси тари розраховується множенням норми в днях на вартість одноденного обороту тари по видах.

Норма оборотних активів по тарі визначається залежно від джерел надходження (способу заготівлі) і порядку використання. Розрізняють тару покупну, власного виробництва, поворотну й безповоротну.

По покупній тарі, призначеної для пакування готової продукції, норма оборотних активів установлюється так само, як по сировині, основним матеріалам і покупним напівфабрикатам - виходячи з інтервалів поставок.

По тарі власного виробництва, вартість якої врахована в ціні готової продукції, норма запасу визначається проміжком часу від виготовлення тари до пакування в неї продукції, призначеної до відвантаження.

По поворотній тарі норма оборотних активів складається із часу одного обороту тари, що включає період з моменту оплати тари з матеріалами до здачі документів у банк на відвантажену постачальникові тару.

Норматив оборотних активів по тарі в цілому дорівнює сумі добутків одноденного обороту (витрати) тари по видах на норму запасу в днях.

Для своєчасного проведення капітальних і поточних ремонтів машин, транспортних засобів й устаткування підприємства повинні мати певні запаси запасних частин і ремонтних матеріалів.

Норматив на запасні частини для ремонту машин, устаткування й транспортних засобів може обчислюватися двома методами: методом прямого рахунку й укрупненим методом.

При методі прямого рахунку кількість запасних частин й їхня вартість, необхідні для проведення капітального й поточного ремонтів у планованому році, визначаються на підставі кошторисів, складених на ремонт відповідних видів машин, транспортних засобів й устаткування.

Однак, оскільки цей метод скрутний, розрахунок нормативу на запасні частини можна робити укрупненим методом.

При укрупненому методі вирахування нормативу виробляється виходячи з норми, обумовленої в абсолютних величинах, і вартості машин, устаткування й транспортних засобів. При цьому норма оборотних активів обчислюється в абсолютних величинах розподілом вартості середньорічного залишку запасних частин на середню вартість машин, транспортних засобів й устаткування. А норматив визначається множенням норми (у грн., коп.) на балансову (первісну) вартість машин, транспортних засобів й устаткування, наявних на кінець планованого року.

Витрати у незавершеному виробництві складають всі витрати, вкладені у вартість початих, але незакінчених виробів, що перебувають на різних стадіях виробничого процесу з моменту першої операції до здачі готової продукції на склад.

Величина нормативу оборотних активів для заділів незавершеного виробництва, залежить від чотирьох факторів: обсягу й складу виробленої продукції, тривалості виробничого циклу, собівартості продукції й характеру наростання витрат у процесі виробництва.

Розрахунок нормативу оборотних активів у незавершеному виробництві виробляється по формулі:

$$H = Z_0 * D_{\text{пц}} * K, (7.2)$$

де H - норматив власних оборотних активів;

Z_0 - одноденні витрати на виробництво продукції в IV кварталі;

$D_{\text{пц}}$ - тривалість виробничого циклу (дні);

K - коефіцієнт наростання витрат.

Одноденні витрати визначаються розподілом витрат на випуск валової продукції в оцінці по виробничій собівартості IV кварталу планованого року на 90.

Коефіцієнт наростання витрат відбиває характер наростання витрат у незавершеному виробництві по днях виробничого циклу.

Всі витрати в процесі виробництва підрозділяються на одноразові й наростаючі. До одноразового ставляться такі витрати, які здійснюються на початку виробничого циклу. Вони включають витрати сировини, основних матеріалів, покупних напівфабрикатів. Інші витрати вважаються наростаючими. Наростання витрат у процесі виробництва може відбуватися рівномірно й нерівномірно. При рівномірному наростанні витрат середня вартість незавершеного виробництва обчислюється як сума всіх одноразових витрат і половини наростаючих витрат.

При рівномірному наростанні витрат коефіцієнт обчислюється по формулі:

$$ДО = (З_е + 0.5З_н) / (З_е + З_н) , (7.3)$$

де ДО - коефіцієнт наростання витрат;

З_е - одноразові витрати;

З_н - наростаючі витрати.

При нерівномірному наростанні витрат по днях виробничого циклу коефіцієнт наростання витрат визначається по формулі:

$$ДО = 3 / П (7.4)$$

де 3 - середня вартість виробу в незавершеному виробництві;

П - виробнича собівартість виробу.

До готової продукції відносяться вироби, закінчені виробництвом, прийняті відділом технічного контролю й здані на склад. Норматив оборотних активів на залишки готової продукції визначається як добуток норми оборотних активів у днях на вартість одноденного випуску товарної продукції в майбутньому році по виробничій собівартості. У вигляді формули це можна представити в такий спосіб:

$$H = Y / D * T \quad (7.5)$$

де Н - норматив оборотних активів на готову продукцію, грн.;

У - випуск товарної продукції в IV кварталі майбутнього року (при рівномірно наростаючому характері виробництва) по виробничій собівартості, грн.;

Д - кількість днів у періоді (90);

Т - норма оборотних активів на готову продукцію, днів.

При цьому норма оборотних активів на запаси готової продукції (у днях) складається з наступних елементів: часу, необхідного для комплектування виробів для поставки; часу на пакування продукції; часу на оформлення до банку платіжних документів. Визначення часу на зазначені види операцій здійснюється розрахунковим методом (хронометражем).

До витрат майбутніх періодів ставляться витрати, вироблені в поточному плановому періоді, що відносяться на собівартість продукції в наступні періоди (витрати по освоєнню нових видів продукції, удосконалюванню технологій виробництва, а також витрати на підписку періодичних видань, орендна плата й ін).

Норматив на витрати майбутніх періодів визначається в такий спосіб:

$$H = P_{н.г.} + P_{п.г.} - C, (7.6)$$

де H - норматив власних оборотних активів на витрати майбутніх періодів;

$P_{н.г.}$ - сума витрат майбутніх періодів на початок планованого року;

$P_{п.г.}$ - сума витрат майбутніх періодів, які будуть зроблені в планованому році по відповідних кошторисах;

C - сума витрат майбутніх періодів, що включає в собівартість продукції планованого року.

Такий порядок розрахунку нормативів власних оборотних коштів по їхніх окремих елементах методом прямого рахунку. Додаванням сум приватних нормативів одержують сукупний норматив по підприємству в цілому.

Вирахування нормативу по оборотних активах, розмір яких залежить від зміни обсягу виробництва, виробляється множенням діючого нормативу по цих елементах оборотних активів на відсоток зміни обсягу виробництва, а по оборотних активах, розмір яких не залежить від зміни обсягів виробництва, -множенням діючого нормативу по цих видах оборотних активів на 50% приросту обсягу виробництва. Обчислена сума сукупного нормативу на планований рік з урахуванням зміни обсягів виробництва коректується на встановлений розмір прискорення оборотності оборотних активів у планованому.

Сукупний норматив власних оборотних активів на кінець планованого року визначається додаванням сум нормативів, розрахованих по окремих елементах нормованих запасів цінностей, і витрат виробництва. Він визначає загальну потребу господарюючого суб'єкта в оборотних активах, необхідних для забезпечення нормального процесу виробництва, реалізації продукції й розрахунків. Оскільки розрахований сукупний норматив на кінець

планованого року в діючих підприємствах включає як норматив на початок планованого року, так і його приріст у планованому році, то визначають джерела покриття діючого нормативу і його приросту.

Приріст нормативу являє собою різницю між сукупним нормативом, розрахованим на кінець планованого року, і нормативом, що діяв на початок цього ж року.

Розрахований приріст нормативу покривається наступними джерелами:

- стійкими пасивами;
- прибутком;
- надлишком власних джерел формування оборотних активів на початок планованого року;
- іншими джерелами;
- позиковими засобами.

Економічними показниками використання оборотних активів є: фондівддача, фондоемність, прибутковість, оборотність, коефіцієнт оборотності, розмір вивільнення (заморожування).

Фондовідддача - показник, що характеризує рівень виробництва валовий (товарної) продукції на одиницю оборотних активів. Визначається він співвідношенням обсягу виробництва валової або товарної продукції у вартісному вираженні на тисячу гривень оборотних активів.

Фондоемність - показник, що характеризує розмір оборотних активів, використовуваних у виробництві одиниці валовий (реалізованої) продукції. Визначається він співвідношенням величини оборотних активів на одну тисячу гривень виробленої або реалізованої продукції.

Прибутковість - показник, що характеризує рівень окупності сукупних витрат виробництва або його складових, у т.ч. й оборотних активів. Визначається прибутковість оборотних активів співвідношенням обсягу підсумкового прибутку на 1000 грн. середньорічної вартості оборотних активів.

Послідовне проходження оборотними активами стадії кругообігу зі зміною форм вартості називається оборотністю.

Оборотність характеризується тривалістю одного обороту в днях і кількістю оборотів за певний (аналізований) період, тобто коефіцієнтом оборотності.

Тривалість одного обороту в днях можна визначити по наступній формулі:

$$Од = (З \times Д) / Р, (7.9)$$

де Од - оборотність у днях;

Д - кількість днів, за яке обчислюється оборотність. При цьому вважається, що місяць дорівнює 30 дням, квартал - 90, півріччя - 180 і рік - 360 дням;

Р - сума обороту;

З - середній залишок оборотних активів за аналізований період.

Коефіцієнт оборотності, або кількість оборотів за рік, обчислюється розподілом кількості днів у році на тривалість одного обороту в днях або розподілом суми обороту на середній залишок оборотних активів. В

останньому випадку коефіцієнт оборотності буде виражений в абсолютних величинах (у гривнях, копійках).

Середньорічний залишок оборотних активів обчислюється як середньохронологічна величина, тобто шляхом додавання половини залишку оборотних активів на початок і кінець року й повної суми їхніх залишків за інші місяці (квартали) року й розподілу отриманої суми на 12 (або на 4).

Розмір вивільнення, або заморожування, оборотних активів у зв'язку із прискоренням або вповільненням їх оборотності визначається множенням суми одноденного обороту (виторгу) за звітний період на кількість днів прискорення або вповільнення оборотності у звітному році в порівнянні з базисним періодом. Якщо це виразити формулою, то вона буде мати такий вигляд:

$$S = P_o / Д (Об - Оо), (7.10)$$

де S - сума вивільнення (заморожування) оборотних активів;

P_o - сума обороту (виторгу) за звітний рік;

$Д$ - кількість днів у звітному періоді;

$Об$ - оборотність у днях у базисному періоді;

$Оо$ - оборотність у днях у звітному періоді.

Прискорення оборотності оборотних активів має велике значення. При прискоренні оборотності оборотних активів із запасів підприємств вивільняються величезні суми засобів, які можна додатково направляти на фінансування розширення виробництва.

Основними шляхами скорочення часу обороту виробничих запасів є: рівномірне завезення товарно-матеріальних цінностей; формування запасів потрібних цінностей у межах можливого мінімуму, що постійно забезпечує безперервність процесу виробництва; недопущення придбання непотрібних і реалізації зайвих матеріалів.

Прискорення оборотності оборотних активів на стадії виробництва досягається в основному за рахунок скорочення виробничого циклу.

У сфері обігу прискорити оборот оборотних активів можна шляхом прискорення реалізації продукції, розрахунків за реалізовану продукцію й надані послуги, недопущення створення дебіторської заборгованості й ін.

Оборотні активи є однією з складових елементів матеріальної основи процесу виробництва. Від ступеня їхнього використання залежать кінцеві результати виробництва, фінансове становище всіх підприємств. Поліпшення використання оборотних активів сприяє підвищенню рентабельності підприємств, і навпаки, погіршення їх використання й відволікання на позапланові цілі знижує ефективність використання оборотних активів, створює важке фінансове становище. Тому на підприємствах повинен бути організований систематичний контроль за використанням наявних у них оборотних активів. Цей контроль повинен включати:

- перевірку наявних у підприємства власних оборотних активів;
- перевірку доцільності витрат власних і позикових засобів, виявлення й ліквідацію зайвих і непотрібних підприємству цінностей;
- перевірку ефективності здійснюваних на підприємстві заходів щодо ощадливої витрати на виробництві матеріальних цінностей і коштів.

Важливим етапом у контролі за використанням власних оборотних активів є систематичне зіставлення фактичну наявності власних джерел їхнього формування із установленою потребою (нормативом), тому що як надлишок, так і недолік оборотних активів негативно позначаються на діяльності підприємства.

Надлишок власних джерел формування - це різниця між фактичною наявністю джерел і встановленим нормативом. Якщо ж норматив перевищує фактичну наявність власних джерел, то у підприємства виявляється їх недолік, що є наслідком невиконання плану прибутку, використання оборотних активів не за призначенням.

Недолік власних джерел формування оборотних активів на підприємствах покривається прибутком, коштами з резервного фонду.

З метою забезпечення на підприємствах запланованого рівня оборотних активів в них не повинні допускатися наднормативні вкладення в оборотні активи, нецільове їх використання. У зв'язку із цим важливим є здійснення контролю за використанням оборотних активів по цільовому призначенню. При контролі за станом оборотних активів варто визначати заповнювання нормативу (потреби) як по їх окремим елементам і групам, так і по підприємству в цілому, виявляти причини відхилень.

Ефективність використання оборотних активів взагалі можна встановити аналізом їхньої оборотності. Порівняння оборотності оборотних активів за поточний звітний період з оборотністю базисного періоду дозволяє встановити вповільнення або прискорення обороту активів, визначити, як це вплинуло на вивільнення або заморожування їх, розкрити причини вповільнення оборотності й намітити шляхи її прискорення. Ефективність використання оборотних активів підвищується при скороченні часу знаходження їх у виробничих запасах, скороченні виробничого процесу, прискоренні реалізації продукції й засобів у розрахунках, збільшенні виробництва продукції й прибутку (чистого доходу) розраховуючи на кожен гривню оборотних активів

Оборотні активи є однією з складових елементів матеріальної основи процесу виробництва. Від ступеня їхнього використання залежать кінцеві результати виробництва, фінансове становище всіх підприємств. Поліпшення використання оборотних активів сприяє підвищенню рентабельності підприємств, і навпаки, погіршення їх використання й відволікання на позапланові цілі знижує ефективність використання оборотних активів, створює важке фінансове становище. Тому на підприємствах повинен бути організований систематичний контроль за використанням наявних у них оборотних активів. Цей контроль повинен включати:

- перевірку наявних у підприємства власних оборотних активів;

- перевірку доцільності витрат власних і позикових засобів, виявлення й ліквідацію зайвих і непотрібних підприємству цінностей;

- перевірку ефективності здійснюваних на підприємстві заходів щодо ощадливої витрати на виробництві матеріальних цінностей і коштів.

Важливим етапом у контролі за використанням власних оборотних активів є систематичне зіставлення фактичну наявності власних джерел їхнього формування із установленою потребою (нормативом), тому що як надлишок, так і недолік оборотних активів негативно позначаються на діяльності підприємства.

Надлишок власних джерел формування - це різниця між фактичною наявністю джерел і встановленим нормативом. Якщо ж норматив перевищує фактичну наявність власних джерел, то у підприємства виявляється їх недолік, що є наслідком невиконання плану прибутку, використання оборотних активів не за призначенням.

Недолік власних джерел формування оборотних активів на підприємствах покривається прибутком, коштами з резервного фонду.

З метою забезпечення на підприємствах запланованого рівня оборотних активів в них не повинні допускатися наднормативні вкладення в оборотні активи, нецільове їх використання. У зв'язку із цим важливим є здійснення контролю за використанням оборотних активів по цільовому призначенню. При контролі за станом оборотних активів варто визначати заповнювання нормативу (потреби) як по їх окремим елементам і групам, так і по підприємству в цілому, виявляти причини відхилень.

Ефективність використання оборотних активів взагалі можна встановити аналізом їхньої оборотності. Порівняння оборотності оборотних активів за поточний звітний період з оборотністю базисного періоду дозволяє встановити вповільнення або прискорення обороту активів, визначити, як це вплинуло на вивільнення або заморожування їх, розкрити причини вповільнення оборотності й намітити шляхи її прискорення. Ефективність використання оборотних активів підвищується при скороченні часу

знаходження їх у виробничих запасах, скороченні виробничого процесу, прискоренні реалізації продукції й засобів у розрахунках, збільшенні виробництва продукції й прибутку (чистого доходу) розраховуючи на кожен гривню оборотних активів